

Prosedyre aktsomhetsvurderinger Helse Midt-Norge

Innledning

Spesialisthelsetjenesten ønsker å være en tjeneste som belaster klima og naturmangfoldet i minst mulig grad. Vi skal være åpne om prioriteringer og hvordan ressursene utnyttes og vi skal sørge for at alle som jobber hos oss eller hos våre leverandører ivaretas og sikres anstendige arbeidsforhold. Spesialisthelsetjenesten skal prioritere og fatte beslutninger i et bærekraftsperspektiv som favner hele bredden i samfunnsansvaret.

Styret i Helse Midt-Norge RHF har vedtatt *Spesialisthelsetjenestens rammeverk for samfunnsansvar* som klargjør hvilke rammer/føringer som gjelder for området og hvordan spesialisthelsetjenesten arbeider med samfunnsansvaret, herunder oppfølging av statens forventninger til ansvarlig virksomhet. Det er videre utarbeidet Regionale retningslinjer for samfunnsansvar som beskriver hvordan rammeverket implementeres i Helse Midt-Norge.

Gjennomføring av aktsomhetsvurderinger er en forventning fra myndigheter, FN og OECD og er i Norge lovpålagt gjennom åpenhetsloven. Åpenhetsloven skal fremme virksomheters respekt for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, samt sikre allmenheten tilgang på informasjon. En aktsomhetsvurdering er en arbeidsmetode for å kartlegge og gjøre greie for hvilke negative konsekvenser virksomheten har for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Denne prosedyren beskriver rammeverk og metode som ligger til grunn for Helse Midt-Norge sitt arbeid med aktsomhetsvurderinger. Metoden baserer seg på United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights og OECDs metodikk og modell for aktsomhetsvurderinger.

Aktsomhetsvurderinger i Helse Midt-Norge

Følgende trinn inngår i aktsomhetsvurderingsprosessen:

- Forankre ansvarlighet
- Kartlegg og vurder faktisk og potensiell negativ påvirkning knyttet til virksomheten
- Stans, forebygg eller reduser negativ påvirkning
- Overvåk gjennomføring og resultater
- Kommunisert hvordan påvirkning er håndtert
- Sørg for, eller samarbeid om, gjenoppretting og klageordninger

Trinn 1: Forankring

Relevante dokumenter	Ekstern lenke/intern plassering	Ansvarlig
<i>Spesialisthelsetjenestens rammeverk for samfunnsansvar</i>	EQS	Organisasjonsavdelingen

<i>Etiske retningslinjer (inkl etisk handel)</i>	EQS	Organisasjonsavdelingen
<i>Personalhåndbok</i>	Helse Midt-Norge :: Personalhåndbok (compendia.no)	Organisasjonsavdelingen
<i>Organisasjonskart</i>	EQS	Administrerende direktør
<i>Handlingsplan for 2023</i>	<i>Helse Midt-Norge nettsider</i>	Organisasjonsdirektør
<i>Nasjonale klima- og miljømål</i>	<i>Helse Midt-Norges nettsider</i>	Organisasjonsdirektør
<i>Samarbeidsavtale med Sykehusinnkjøp HF</i>	<i>Helse Midt-Norges nettsider</i>	Innkjøps- og logistikkseksjonen
<i>Sykehusinnkjøps policy</i>	Policy for samfunnsansvar i Sykehusinnkjøp HF.pdf (sykehusinnkjop.no)	Sykehusinnkjøp HF
<i>Kontraktskrav etisk handel</i>	Kontraktskrav etisk handel.pdf (sykehusinnkjop.no)	Sykehusinnkjøp HF

Styret har det øverste ansvaret for at Helse Midt-Norge RHF har implementert og operasjonalisert Åpenhetsloven. Dette innebærer at ansvar for arbeidet med aktsomhetsvurderinger er tydelig plassert i organisasjonen, at Helse Midt-Norge RHF har etablert en prosedyre for å behandle forespørslene om informasjon om aktsomhetsvurderingene og at den årlige redegjørelsen for aktsomhetsvurderingene publiseres på Helse Midt-Norges nettsider.

Administrerende direktør har plassert det overordnede ansvaret for Samfunnsansvar i Organisasjonsavdelingen. Det er etablert et team med medlemmer fra alle avdelinger som ledes av Organisasjonsavdelingen. Teamet jobber med samfunnsansvaret, herunder aktsomhetsvurderinger.

Sykehusinnkjøp HF er innkjøpssentral i henhold til regelverket for offentlige anskaffelser. Samarbeidet reguleres i samarbeidsavtalen og Sykehusinnkjøp HF arbeider etter Policy for samfunnsansvar som bidrar til å ivareta at følgende krav i stiftelsesvedtektene tilfredsstilles: «Helseforetaket skal sørge for at anskaffelsene skjer på korrekt og samfunnsansvarlig måte. Helseforetaket skal være en pådriver for etisk handel og miljøvennlige innkjøp.»

Organisasjonsavdelingen har ansvar for at det utarbeides en årlig handlingsplan basert på risikovurderinger med utgangspunkt i strategiske satsinger, styringskrav, miljømål, arbeidsmiljøkartlegginger (inkludert HMS) og Topp ti risiko.

Trinn 2: Risikokartlegging

Relevante dokumenter	Lenke/plassering	Ansvarlig
<i>Rammeverk for risikostyring</i>	EQS	Organisasjonsavdelingen
<i>Kildeliste for risikokartlegging</i>	Høyrisikolisten Anskaffelser.no	Organisasjonsavdelingen
<i>Ansvarlighetskompass</i>	<i>Helse Midt-Norges nettsider</i>	Organisasjonsavdelingen
<i>Redegjørelse likestilling og mangfold</i>	<i>Helse Midt-Norges nettsider</i>	Organisasjonsavdelingen

Organisasjonsavdelingen har ansvar for at det gjennomføres risikovurderinger minst årlig, eller ved behov dersom endringer i samfunnet, leverandørmarkedet eller øvrige relevante faktorer inntreffer. *Regionalt rammeverk for risikostyring i Helse Midt-Norge* benyttes i arbeidet med risikovurderingene.

Omfang av risikostyringsprosessen er egen aktivitet, leverandører og forretningspartnere. Vurdering av sannsynlighet og konsekvens gjøres med utgangspunkt i *anbefalte kriterier* i rammeverket.

Trinn i kartlegging med hensikt å identifisere faktiske og risiko for negative konsekvenser for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold:

1. Kartlegg egen aktivitet, leverandører og forretningspartnere
2. Kategoriser leverandører og forretningspartnere etter bransje, geografi og type forretningspartner
3. Beskriv kjent risiko basert på tilgjengelig informasjon fra risikokilder
4. Vurder risiko i henhold til kriterier
5. Forankre risikovurdering på ledernivå

Menneskerettigheter inkluderer blant annet retten til liv, utdanning, ytringsfrihet, personvern/privatliv, likestilling og ikke-diskriminering.

Sårbare grupper inkluderer blant annet mennesker som lever i fattigdom, migrantarbeidere, personer med nedsatt funksjonsevne, barn, LHBTIQ+-personer, urfolk og kvinner.

Konkrete eksempler på risiko inkluderer blant annet overdreven bruk av overtid, levelønn, forurensing, ulykker, diskriminering, tvangsarbeid og brudd på rett til privatliv.

Mer informasjon om hvordan en virksomhet kan påvirke menneskerettigheter: [How Can Businesses Impact Human Rights? : UN Guiding Principles Reporting Framework \(ungpreporting.org\)](https://www.ungpreporting.org/)

Følgende aktiviteter utføres årlig eller etter behov:

- Oppdatere ansvarlighetskompass (OECD)
- Kartlegge innkjøpskategorier og leverandører, inkludert omfang
- Kartlegge risiko i henhold til DFØs risikoliste
- Analyser resultat HMS
- Analyse resultat Forbedring
- Analyse redegjørelse likestilling og mangfold

Trinn 3: Tiltak for å stanse, redusere og forebygge

Basert på risikovurdering gjøres en prioritering av hvilke områder det skal iverksettes tiltak. Summen av tiltakene utgjør virksomhetens handlingsplan.

Handlingsplanen kan inkludere følgende momenter:

- hvilke identifiserte risikoområder er prioritert og hvorfor
- begrunnelse for hvilket tiltaksnivå dere velger å legge dere på i møte med konsekvensene
- hvilke tiltak dere vil iverksette

- hvem som har ansvar for å iverksette og gjennomføre tiltak
- hvilke endringer dere vil gjøre i egne retningslinjer
- hvilke planer dere har for opplæring av relevante ansatte og ledere på risikoområdet det skal utføres tiltak mot
- informasjon om dialogen dere har hatt/ skal ha med berørte parter
- forventninger til leverandører og andre forretningspartnere.

Relevante dokumenter	Lenke/plassering	Ansvarlig
<i>Handlingsplan for tiltak</i>	<i>Helse Midt-Norges nettsider</i>	<i>Organisasjonsavdelingen</i>

Trinn 4: Overvåking av effekt og resultater

Relevante dokumenter	Lenke/plassering	Ansvarlig
<i>Handlingsplan for tiltak</i>	<i>Helse Midt-Norges nettsider</i>	<i>Organisasjonsavdelingen</i>

Organisasjonsavdelingen har ansvar for årlig evaluering av tiltak og redegjørelse av evalueringen. Evaluering inkluderer informasjon fra Sykehusinnkjøp og eventuelt Sykehusbygg.

Trinn 5: Kommunikasjon

Relevante dokumenter	Lenke/plassering	Ansvarlig
<i>Spesialisthelsetjenestens rapport for samfunnsansvar</i>	<i>Helse Midt-Norges nettsider</i>	<i>Organisasjonsavdelingen</i>
<i>Redegjørelse for aktsomhetsvurderinger</i>	<i>Helse Midt-Norges nettsider</i>	<i>Organisasjonsavdelingen</i>

Helse Midt-Norge RHF har plikt til å offentliggjøre redegjørelse for aktsomhetsvurderingene. Redegjørelsen skal minst inneholde:

- Generell beskrivelse av virksomhetens organisering, driftsområde, retningslinjer og rutiner for å håndtere faktiske og potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold
- Opplysninger om faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser som virksomheten har avdekket gjennom sine aktsomhetsvurderinger
- Opplysninger om tiltak som virksomheten har iverksatt eller planlegger å iverksette for å stanse faktiske negative konsekvenser, og resultatet eller forventede resultater av disse tiltakene.

Trinn 6: Gjenoppretting

Klager meldes via postmottak til virksomheten. Informasjon om klagemulighet publiseres på nettsidene. Organisasjonsavdelingen behandler klager i henhold til statlige retningslinjer for saksbehandling. Der Sykehusinnkjøp HF og Sykehusbygg HF er ansvarlig for anskaffelsen vil Sykehusinnkjøp håndtere klager og gjenoppretting i dialog med helseforetak og regionale helseforetak.